

ἀρχόντισσα κοιν. Κέρδισε χρήματα κ' έγινε ὁ πρὸ ἀρχοντας τοῦ χωριοῦ Νίσυρ. Μὴ φορὰ ἦτανε ἕνας ἀρχοδάς πολὺ ἀρχοδάς καὶ πολὺ φιλάργυρος Θράκ. Σεῖς οἱ ἀρχόντοι δὲν καταδέχεστε τοσοῦτοι φτωχοὶ Σκῦρ. *Εἶτουνε εἷνας γυναῖκα ἀρχόντισσα καὶ εἷνας γυναῖκα φτωδέσσα (ἐκ παραμυθ.) Σούρμ. Μὲ τὸ νὰ ἔτον πολλὰ ἀρχοντας ὁ λόγος αὐτ' εἶδεν πέρασιν (ἐκ παραμυθ.) Κερασ. Παροιμ.

*Ὁ Βλάχος ἀρχως κί ἄν γενῇ, βλαχίλας θὰ μυρίσῃ ἐπὶ ὀψιπλούτου μὴ δυναμένου νὰ ἐκπλύνῃ τὸν ρύπον τῆς γυδαίας καταγωγῆς του) Πελοπν. (Κορινθ.) *Ἀπὸ καινούργιο ἀρχοντα κί ἀπὸ παλαιὸ διακονιάρη ὁ Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ (ἀφ' ὧν ἔχεται εἶναι ὁ ἀλαζών νεόπλουτος καὶ παλαιὸς ἐπαίτης. εἰς τὸν ὁποῖον ἀναγκαζόμεθα νὰ δώσωμεν ἐλεημοσύνην διὰ ν' ἀπαλλαγῶμεν ἀπὸ τὰς ὀχληρὰς αἰτήσεις του) ἸΒενιζέλ. Παροιμ.² 24,309.

*Ἀρχοντας μὲ δίχως βιός | πεινασμένος ποτικὸς (οὐδεμίαν ἀξίαν ἔχει εὐγένεια ἄνευ πλούτου) Ἰόνιοι Νῆσ.

*Ἀρχοντας ὁ καυχησιάρης | καὶ φτωχὸς παραπονιάρης (ὁ πλούσιος συχνάκις ὀμιλεῖ μετ' αὐταρεσκείας περὶ ἑαυτοῦ, ὁ δὲ πτωχὸς ἀδιαλείπτως μεμψιμοιρεῖ) ἸΒενιζέλ. Παροιμ.² 32,418.

*Εφτωχὸν πονεῖ ντὸ 'κ' ἔδ' | κί ἀρχοντας πονεῖ ντὸ θέλ' (ὁ πτωχὸς πονεῖ εἰς ὅ,τι δὲν ἔχει καὶ ὁ πλούσιος πονεῖ εἰς ὅ,τι θέλει) Τραπ.

*Ἀρχοντας μὲ τὰ φλουριά του | κί ὁ φτωχὸς μὲ τὰ παιμά του (ὁ μὲν πλούσιος χαίρει διὰ τὸν πλοῦτον του, ὁ δὲ πτωχὸς διὰ τὰ παιδιὰ του) Κάρπ.

*Ἀρκον παιδὶν ἀπόθανε κί ὁ κόσμος ἐσυγκλύστη, φτωχοῦ παιδὶν ἀπόθανε κ' ἡ γειτονιά 'ν τὸ ξέρεῖ (ἐσυγκλύστη = κατεποντίσθη, 'ν = 'ἐν, δὲν) Καρδάμ.

*Ὡστε νάρτη τ' ἀρχόντου τὸ κέφι βγαίνει τοῦ φτωχοῦ ἢ ψυχῇ Χίος. β) *Ἡ κλητικὴ μετὰ τοῦ μου ἐπιφωνηματικῶς Κεφαλλ. : Μοῦντζες, ἀρχοτά μου, νὰ 'χετε ὅλοι! 3) *Ὁ σύζυγος καὶ θηλ. ἀρχόντισσα ἢ σύζυγος κατὰ φιλοφρόνησιν πολλαχ. : Νὰ χαρῆς τὸν ἀρχοδά σου! (εὐχὴ) Κρήτ. Νὰ χαρῆς τὸν ἀρχω σου καὶ τ' ἀρχοντόπουλλά σου! Μύκ. Χαιρετίσματα 'ς τὴν ἀρχόντισσά σου Λεξ. Περίδ. || Παροιμ.

*Ἀρκόντισσα καὶ παστρική, | ξεσυνερίζουνε μαζί (ἢ καθαριότης ἀμιλλᾶται πρὸς τὸν πλοῦτον) Κάρπ.

*Ἀρκόντισσά 'ναι, δέτε την, | ψωμί δὲν ἔχει, κλαίτε την (ἐπὶ πτωχῆς πλουσίως ἐνδεδυμένης) αὐτόθ.

*Ἐνα τό 'χει ἡ ἀρχοντοῦ, | ἄν βροντοῦν κί ἄν δὲν βροντοῦν (ἐπὶ τοῦ ἀφιλοτίμου μὴ προσέχοντος εἰς τὰς ἐπικρίσεις τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν διαγωγὴν του) Σκῦρ. || Γνωμ.

Ὁῦλοι τὸν ἀρχοντ' ἀγαποῦν ποῦ 'ναι πολὺ τὸ βιός του τσαὶ τὸ φτωχὸ τὸνε μισοῦν ποῦ 'ναι πολὺ τὸ χρὸς του Σκῦρ. || *Ἄσμ.

Κόρ', ἀρχως σου θὰ παδρευτῇ κί ἄλλη ξαθὴ θὰ πάρῃ Κρήτ.

Νὰ σὲ τιμοῦν οἱ ἀρχονταῖοι, τοῦ κόσμου οἱ ἀντρειωμένοι Καρ.

Στρώσι χαλιά, στρώσι σπαθιά νὰ κάτσουν ἀρχονταῖς νὰ κάτ' οὐ νγὸς νὰ μουλονγήσ' τί εἶδι τί δὲν εἶδι *Ἀδριανούπ.

Σίλοι ἀρχοντοὶ δῖλοι, δῖλοι προσκυνητᾶδες, ἐχπάστιαν καὶ θὰ πάγουνε, θὰ πάν νὰ προσκυνοῦνε

Χαλδ. *Ἡ σημ. καὶ μεσν. Τὸ θηλ. Ἀρχόντισσα τοπων. Χίος (Βολισσ.) καὶ κύρ. ὄνομα Ἀρχόμισσα Κρήτ. Ἀρχοντοῦ πολλαχ. Ἀρχόντω πολλαχ. Ἀρχόδω Κύθηρ. Ἀρχόντου Θράκ. Μακεδ. Ἀρχοντὼ Σκῦρ. 4) Θηλ. πληθ. ἀρχόδ' σεις, αἱ νεοράιδες Θράκ. (Μάδυτ.) καὶ: καλὲς ἀρκόντισσες ταυτόσημον Χίος. Συνών. καλὲς κυράδες. 5) Γενικ. τῶν

τριῶν Ἀρχόντω, τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν Κύθηρ. Τῶν τρεῶν Ἀρχοντίων (συνών. τῷ προσηγουμένῳ) Πόντ. (Σάντ.)

Β) Μεταφ. 1) Ὁ ὄνος Εὐβ. (Κουρ.): Πόσο τὸν πουλεῖς τὸν ἀρχοντά σου; 2) Πληθ. ἀρχονταῖς, οἱ ὄρχεις Μακεδ. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀρχίδι 1. 3) Θηλ. ἀρχόντισσα κατ' ἀντίφρ. ἢ ἀνθρωπίνῃ κόπρῳ Κεφαλλ.: Ἐπάτησα μὲν ἀρχόντισσα. 4) Θηλ. ἀρχόντισσα ἐν τῇ συνθηματικῇ γλῶσσῃ ὁ ἀχυρὼν Μακεδ. (Βλάστ.)

ἀρχοντάτα ἐπίφρ. ἀμάρτ. ἀρχοντάτα Λέσβ. Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἀρχονταῖος ἢ κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ οὐσ. ἀρχοντας καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ατα.

Κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἀρχόντων, ὡς ἀρμόζει εἰς ἀρχοντα. Συνών. ἰδ. ἐν λ. ἀρχοντάδικα.

ἀρχοντεῖο τό, ἀμάρτ. ἀρχοδεῖο Κύθηρ. Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀρχοντας καὶ τῆς καταλ. -ειό.

Περίληπτικῶς ἀρχοντες, ἀρχοντικαὶ οἰκογένειαι: Ὁποιοινε βρέσκανε ἀπὸ τὸ ἀρχοδεῖο κόβανε (ὅτε ποτὲ ἐπαναστάτησαν οἱ χωρικοὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων).

ἀρχόντεμα τό, ἀμάρτ. ἀρχόντεμαν Πόντ. (Τραπ.) ἀρχόντ'μα Ἡπ. (Ζαγόρ.) ἀρχόντιγμαν Πόντ. (Σάντ.)

Ἐκ τοῦ ρ. ἀρχοντεύω. Τὸ νὰ γίνῃ τις πλούσιος ἐνθ' ἄν.: Τ' ἀρχόντ'μα σ' σ' ἔκαν' νὰ μὴ μᾶς ξ' γῶφ'ς Ζαγόρ.

ἀρχοντεμός ὁ, ἀμάρτ. ἀρχοντιμός Στερελλ. (Αἰτωλ.) Ἐκ τοῦ ρ. ἀρχοντεύω.

Τὸ νὰ εἶναι τις εὐγενής, νὰ ἀνήκῃ εἰς ἀνωτέραν κοινωνικὴν τάξιν: Τί ἀρχοντιμός εἶναι αὐτό, ἀφοῦ δὲν ξέρ' γιατί ζῇ αὐτός; Οὐ ἀρχοντιμός ἔχ' πουλλὰ ρέουλα (κοινωνικὰς ὑποχρεώσεις καὶ διατυπώσεις ἐθιμοτυπίας).

ἀρχοντένω σύνθηθ. καὶ Πόντ. (Οἰν.) ἀρχοδένω πολλαχ. ἀρχοντένου βόρ. ἰδιώμ. ἀρχοδένου πολλαχ. βορ. ἰδιώμ. ὀρχοντένω Σύμ. ἀρχοντύνω Πόντ. (Κερασ. Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.) ἀρχοδύνου Ἱμβρ. Λέσβ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀρχοντας.

Μετβ. πλουτίζω τινά, κάμνω τινά πλούσιον Βιθυν.: Φταῖς σὺ ποῦ τὸν ἀρχοδύνες. Καὶ ἀμτβ. γίνομαι πλούσιος ἐνθ' ἄν. Ἀρχοδύνε πρὸς καὶ περηφανεύτηκε Βιθυν. Ὁ δεῖνα ἐρχοδύνε ἀπὸ το' ἀστοί (ἔγινε πλούσιος πωλῶν χαρταετούς) Μύκ. Ἐρχόντυνε κί ἄλλο 'κὶ καλατζεύ' μας (ἐπλούτισε καὶ δὲν μᾶς ὀμιλεῖ πλέον) Χαλδ. Θὰ πάω ν' ἀρχοντύνω Σίφν. Ἀρχοδύναν κί περηφανιφτήκαν Ἱμβρ. || Γνωμ.

Σὰν ἀρχοδύνῃ ἄνθρωπος θομπώνεται τὸ φῶς του τσαὶ δὲ γνωρίζει τὸ φτωχό, ἄν εἶναι τσ' ἀδερφός του *Ἰος

Ποῦ πεινᾷ 'ὰ ν' ἀρχοδύνῃ | μόνου ἢ πείνα τ' ἀπομένει Νάξ. (*Ἀπύρανθ.) Ὁπ' ἀρχονταίν' μὲ τὸ νοῦ γλήγορα φτωχαίνει Θράκ. (Καλλίπ.) Π' ἐλιγωρεῖ ν' ἀρχοντύν' σερεῖ τὴν ἐφτωδείαν (ὅστις σπεύδει νὰ πλουτήσῃ συναντᾷ τὴν πτωχείαν) Τραπ. Συνών. ἀρχονταίνω, ἀρχοντεύω, *ἀρχοντικίω, ἀρχοντινέσκω, ἀρχοντινίσκω, πλουτίζω.

ἀρχοντεύω Θεσσ. (*Ἀλμυρ.) — Λεξ. Δημητρ. ἀρχοντεύουν Ἡπ. (Ζαγόρ.) Μακεδ. (Καταφύγ.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ.ά. ἀρχοδεύου Θράκ. (Κομοτ.)

Τὸ μεταγν. ἀρχοντεύω = εἶμαι ἀρχων, ὁ ἐν ἐπιγραφῇ Ὀλβίας. Πβ. CIG 2,2076,16.

Γίνομαι πλούσιος ἐνθ' ἄν.: Ἀρχόντεψε καὶ σήκωσε μύτι Λεξ. Δημητρ. Ἀρχόντιψι κί δὲ μᾶς κρέν' Αἰτωλ. Ζαγόρ. || *Ἄσμ.

*Ἀρχόντεψε ὁ αὐφαντής καὶ πάει 'ς τὰ οὐράνια καὶ κρέμοντ' ἀπ' τὸν κόλο του μασούρια καὶ καλάμια

